

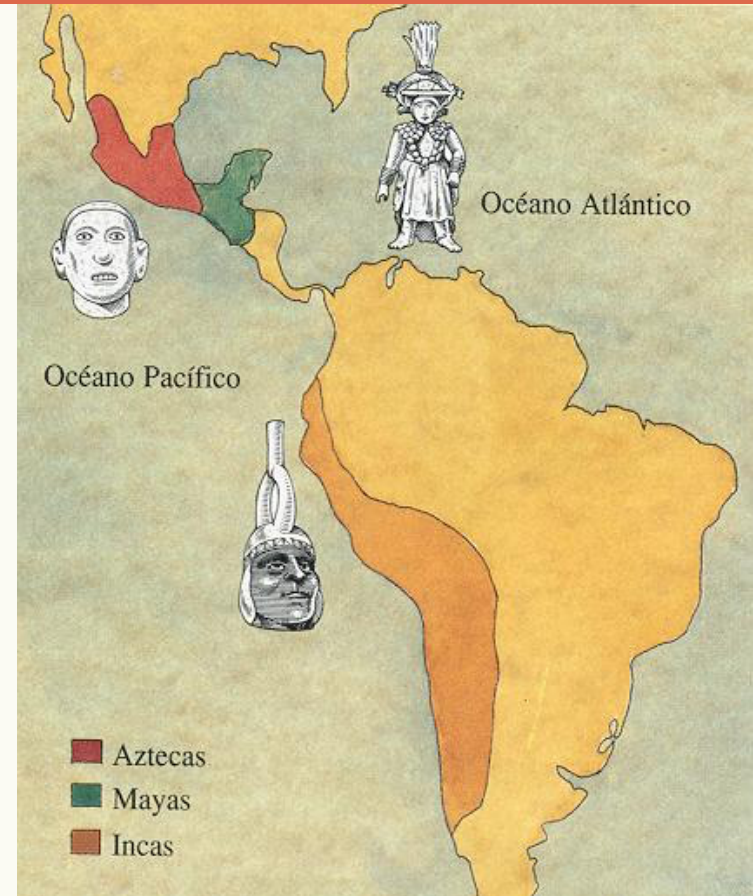

Ľudská obeť u Aztékov

Lujza Kotryová
Náboženství a násilí
15.3. 2016

Veľké indiánske kultúry Mezoameriky

- Aztékovia – stredné Mexiko
- Mayovia – južné Mexiko a Yucatán, Guatemala, Belize
- (Inkovia) – andská oblasť južnej Ameriky

Veľké indiánske kultúry Mezoameriky

- Mexiko v porovnaní s Európou

Aztékovia

- Etnicky sú to Nahuovia
- Jazyk: nahuatl
- Prichádzajú do stredného Mexika v 6. storočí zo severu ako kočovné etnikum.
- Začiatkom 14. storočia sú vyhnaní na ostrov na jazere Texcoco – budúci Tenochtitlan (hlavné mesto Aztéckej ríše) a budúce Mexico city.

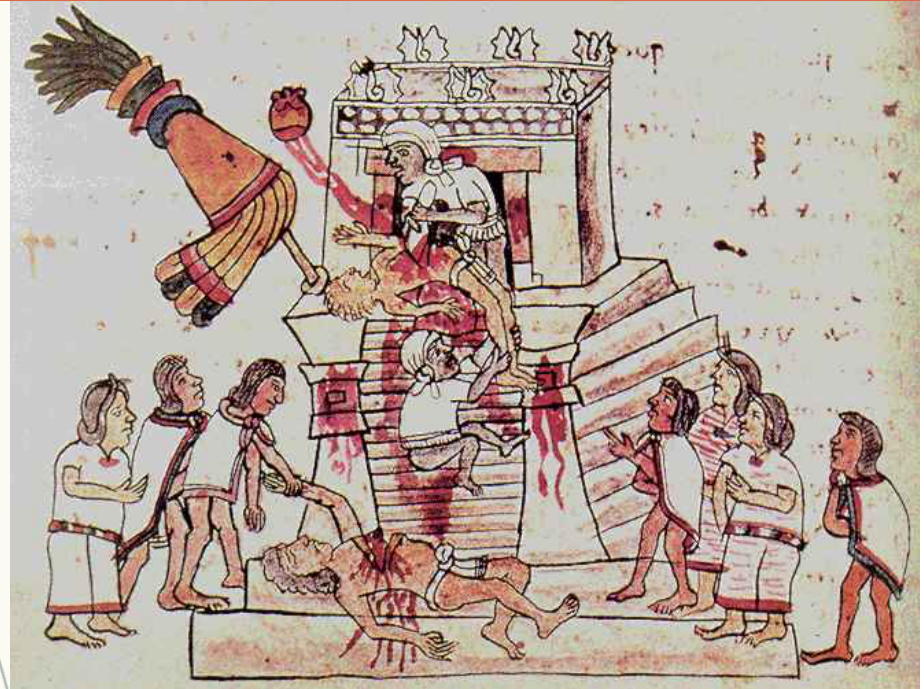
Aztécka říša

- Vzniká postupne od roku 1433.
- Zaniká dobytím Tenochtitlánu r. 1521 Hernandem Cortézem.

Ľudské obete

- Prvé správy o ľudských obetiach od španielskych dobyvateľov.
- Prehnané správy: 80 000 obetí počas jedného sviatku obnovy hlavného chrámu (reálny odhad je maximálne 14 000 obetí).
- Dobyvatelia legitimizovali svoj agresívny postup voči Aztékom poukazovaním na ich „krvilačnosť“.

Jedná sa o ojedinelý prípad sviatku, ktorý sa konal raz za 52 rokov. Sviatky, ktoré sa odohrávali počas roku nevyžadovali viac ako desiatku obetí.

Typy obetí u Aztékov

Nenásilné

- ▣ pálenie kopálu (živice*)
- ▣ obetovanie figurín (božstiev)
- ▣ obetovanie predmetov

*smôla

Násilné

- ▣ obetovanie krvi (narezávaním kože: uši, prsty, penis apod.)
- ▣ obetovanie zvierat
- ▣ obetovanie ľudí

Spôsoby obetovania ľuďí

- Vytrhnutie srdca →
- Odčatie hlavy
- Smrť v súboji
- Spálenie za živa

Spôsoby obetovania ľudí

- Vytrhnutie srdca
- Odčatie hlavy →
- Smrť v súboji
- Spálenie za živa

Socha Xilonen, bohyně kukurice. Počas jej sviatku bola jej predstaviteľke na rituáli odseknutá hlava – ako klas kukurice.

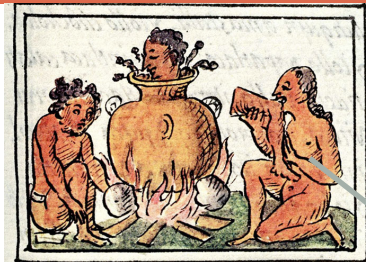
Spôsoby obetovania ľudí

- Vytrhnutie srdca
- Odčatie hlavy
- Smrť v súboji →
- Spálenie za živa

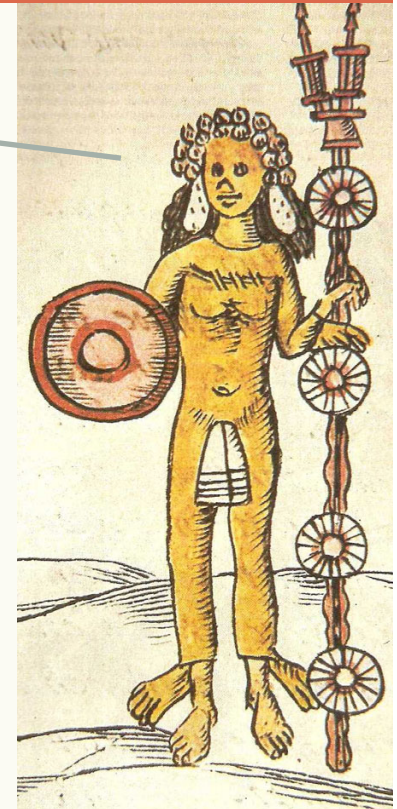

Tzv. „gladiátorské zápasy“ boli formou rituálu, v ktorom spolu bojovali vybrané bojové rády v zvieracích maskách. Súboj prebiehal na kamennom podstavci.

Rituály nasledujúce po obetovaní

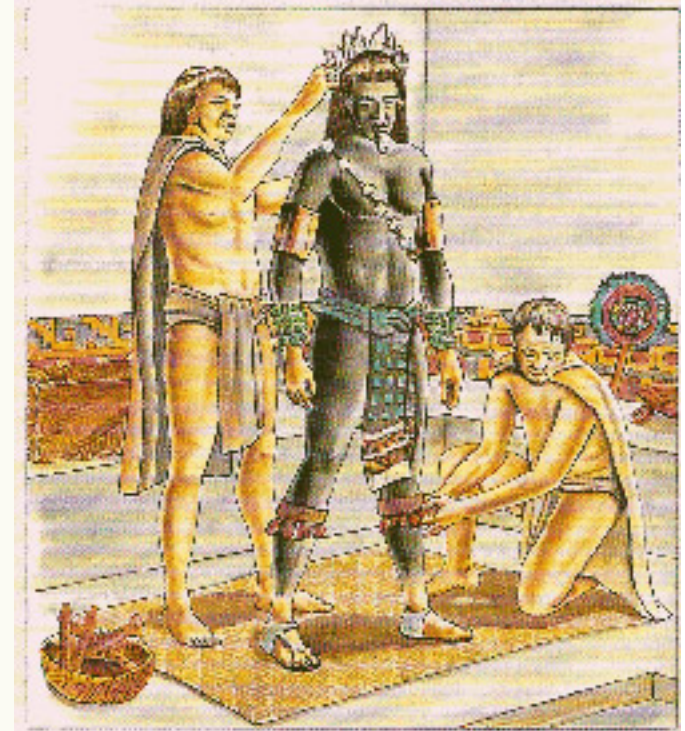

- Stiahnutie z kože
- Oddelenie trofejí
- Antropofágia (kanibalizmus), resp. teofágia
- Spaľovanie – kremácia (bežný spôsob nakladania s mŕtvymi)
- Vystavenie častí tela - tzompantli

Obete

- Obetami môžu byť muži, ženy i deti. Ich výber sa riadi prísnyimi pravidlami a má svoju logiku.
- Najčastejšie bývajú obeťami mladí muži, bojovníci a vzácni vojnoví zajatci.
- Obetiam bývajú preukazované vysoké počty, pretože počas rituálu zosobňujú božstvá.

Základné koncepty aztéckeho videnia sveta

Živé vs. neživé

- Nahuaská gramatika, podobne ako naša, rozlišuje medzi životnými a neživotnými podstatnými menami.
- Životných podstatných mien je však v nahuatli omnoho viac ako u nás (živé sú hory, hviezdy, vietor, nebo apod.) a uplatňuje sa pri nich personifikácia.

Základné koncepty aztéckeho videnia sveta

Tonalli

- Životná energia charakteristická teplom (živočíšne teplo).
- Jej primárny zdroj je slnko, resp. oheň. Od tiaľ sa dostáva do všetkých živých bytostí či vecí.
- Hodnota *tonalli* môže v tele človeka stúpať i klesať, v závislosti od jeho telesnej kondície, veku a spoločenského postavenia. „Najhorúcejší“ sú v tomto zmysel mladí bojovníci a šľachtici.
- *Tonalli* prúdi v tele pomocou krvi – hromadí sa v hlave a v srdci.

Základné koncepty aztéckeho videnia sveta

Piate slnko

- Podľa aztéckej kozmológie žijeme aktuálne v piatom veku, ktorý sa nazýva „Slnko pohybu“.
- Predchádzali mu štyri obdobia, ktoré postupne zanikli.
- Náš vek začal tým, že sa dve božstvá vrhli do ohňa – sami sa obetovali. Vzniklo z nich slnko a mesiac. Následne sa museli obetovať ostatné božstvá, aby sa slnko a mesiac začali hýbať po oblohe.

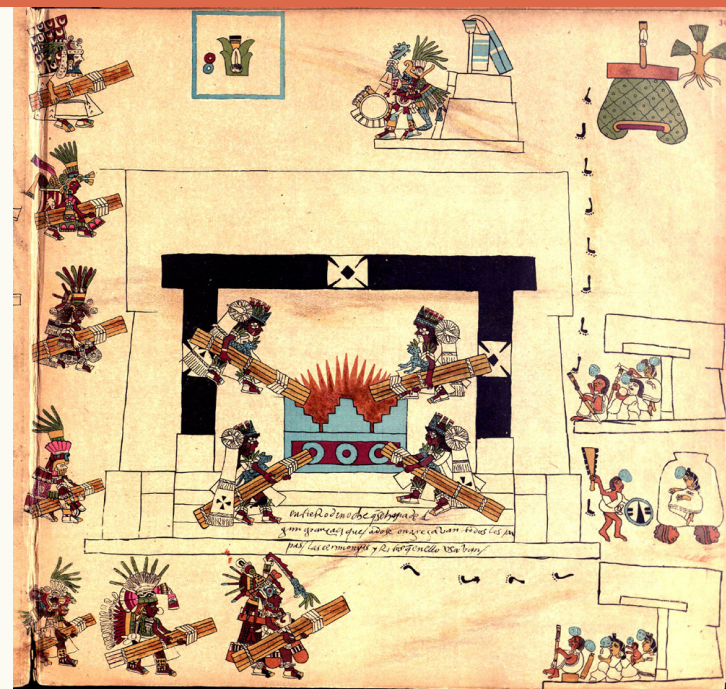

Základné koncepty aztéckeho videnia sveta

Eschatológia (koniec sveta)

- Svet podľa Aztékov nikdy úplne nekončí. Končí (len) určité usporiadanie sveta tak, ako ho poznáme.
- Koniec piateho slnka nastane v momente, kedy sa zastaví slnko.
- Aby sa slnko hýbalo po oblohe, potrebuje energiu – *tonalli*, ktorá prúdi v krvi ľudí, zvierat a vecí.
- Každých 52 rokov (1 kalendárny cyklus) je potreba „znovu zapáliť oheň“ – reaktualizuje sa mýt o stvorení piateho veku.

Rituál Nového ohňa znamená určitý „reštart“ celého systému. Rituálne sa obnovuje hlavný chrám a je výnimočne obetovaných množstvo zajatcov.

Pravidelné obete sa dejú počas celého roka.

Základné koncepty aztéckeho videnia sveta

Obetovanie krvi

- Obetovanie krvi teda funguje ako veľká „transfúzia“, ktorá má zabezpečiť neustále fungovanie celého systému.
- Pre Aztékov nie je obetovanie príležitosť ale nutnosť - potreba.

Obr. 7. Quetzalcoatl obetujúci krv (*Códice Florentino*).

Ekonomicko-politický kontext ľudských obetí

- Dôraz na ľudské obeť stúpa po vzniku a prevzatí moci Aztéckej ríše, v 2. polovici 15. storočia.
- Súvisí to s nástupom novej vládnucej vrstvy, ktorá sa legitimizuje odkazom na toltécke dedičstvo a posiluje predstavu vyvolenosti aztéckeho národa zodpovedného za udržiavanie svetového poriadku.
- Ľudské obeť, resp. nutnosť získavania zajatcov, je zároveň ekonomickou veličinou. Oblasti podrobené Aztéckej ríši odovzdávajú „tribút“ v podobe zdrojov – vrátane ľudských zajatcov.
- Participácia na obetovaní je spoločensky vyžadovaná. Vzopretie sa je rovné spoločenskému vylúčeniu.

Existujú prípady, kedy sa zajatcovi podarilo pred obetovaním ujsť. Po čase sa však dobrovoľne vrátil.

Doplňující zdroje

- Zuzana Marie Kosticová – Markéta Křížová – Sylvie Květinová, *Krvavé rituály Střední a Jižní Ameriky*, Nakladatelství XYZ, 2011.
- Eduardo Matos Moctezuma, *Life and Death in the Templo Mayor*, University Press of Colorado, 1995.
- González Torres Yolotl, *El sacrificio humano entre los mexicas*, Fondo de Cultura Económica, 2006.

Díky za pozornost!

